

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 12 พฤศจิกายน 2541

Keynesian Consensus (2)

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

“ท่านสุภาพบุรุษ ผมขอเปลี่ยนหัวข้อการบรรยายจากเรื่อง *The Pure Theory of Money* มาเป็นเรื่อง *The Monetary Theory of Production*”

คำประกาศของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ในห้องบรรยายมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2475 นับเป็นจุดเริ่มต้นของปรากฏการณ์ที่เรียกว่า Keynesian Revolution ความคิดของเคนส์ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนกับกลุ่ม Cambridge Circus ตกผลึกถึงขั้นนำมาถ่ายทอดสู่นักศึกษา ตลอดภาคการศึกษาแรก (Michaelmas Term) ของปีการศึกษา 2475/2476 เคนส์บรรยายเพียง 8 ครั้ง การเผยแพร่เศรษฐศาสตร์แบบเคนส์ (Keynesian Economics) ผ่านห้องบรรยาย อันเป็นไปตาม Didactic Tradition ของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์มีติดต่อกันสี่ปี การศึกษา เคนส์จบการบรรยายครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2478 หลังจากนั้นเพียง 10 วัน เคนส์ก็ส่งต้นฉบับหนังสือเล่มใหม่ให้สำนักพิมพ์ Macmillan และแล้ว *The General Theory of Employment, Interest and Money* ก็ปรากฏสู่บรรณพิภพครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2479

วงวิชาการเศรษฐศาสตร์สนใจพัฒนาการทางความคิดของเคนส์ ถึงขั้นติดตามหาสมุดจดคำบรรยายตลอดช่วงเวลา 4 ปีการศึกษานั้น (2475/2476 ถึง 2478/2479) ศาสตราจารย์ Thomas K. Rymes แห่ง Carleton University (ประเทศแคนาดา) ได้ประมวลคำบรรยายเหล่านี้ โดยตรวจสอบกับเอกสารชิ้นต้นต่างๆเท่าที่แสวงหาได้ จนก่อเกิด *Keynes's Lectures, 1932 – 1935* (Macmillan, 1989)

ปรากฏการณ์ที่เรียกว่า Keynesian Revolution หรือการปฏิวัติโดยเคนส์ มีอยู่อย่างน้อย 3 ด้าน ด้านแรกเป็นการปฏิบัติกระบวนการทางเศรษฐศาสตร์ ด้านที่สองเป็นการปฏิวัติการเขียนตำราเศรษฐศาสตร์ และด้านที่สามเป็นการปฏิวัตินโยบายเศรษฐกิจ

การปฏิวัติกระบวนการทางเศรษฐศาสตร์มุ่งล้างอิทธิพลของสำนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิก สมรรถมิของการทำสงครามกระบวนการที่ศรัทธาอยู่ในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์นั่นเอง เพราะมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์เป็นฐานที่มั่นของสำนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกมาเป็นเวลาช้านาน แม้ว่าเคนส์จะวิพากษ์สำนักคลาสสิกโดยมิได้อ้างอิงงานชนิดเฉพาะเจาะจง แต่ก็เป็นที่ทราบกันดีว่า ผู้ที่อยู่ในข่ายการวิพากษ์ครอบคลุมตั้งแต่อัลเฟรด มาร์แชล (Alfred Marshall) อาร์เธอร์ พิกกู

(Arthur C. Pigou) ไปจนถึงเดนนิส โรเบิร์ตสัน (Dennis Robertson) และมีชื่อเสียงเรื่องน่าประหลาดใจที่พิภูกและโรเบิร์ตสันออกมามีปาฐกถา *The General Theory*

แต่สงครามกระทบวงที่เข้มข้นกว่ากลับเป็นสงครามกับ London School of Economics and Politics (เรียกย่อๆว่า LSE) แม้ว่า LSE จัดตั้งโดยพวก Fabian Socialism แต่ LSE กลับเป็นฐานที่มั่นของสำนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกชนิดหยั่งรากลึก วิวาทะที่เผ็ดร้อนจึงเกิดขึ้น ระหว่างเคนส์และสาวกกับผู้นำ LSE อันประกอบด้วยวิลเลียม บีเวอร์ริดจ์ (William Beveridge) ไลออนเนล ร็อบบินส์ (Lionel Robbins) และฟรีดริช ฟอน ฮาเยก (Friedrich von Hayek) ความเผ็ดร้อนแห่งวิวาทะครั้งนั้นสร้างความบาดหมางระหว่างเคมบริดจ์กับ LSE จนต้องหาทางเยียวยาในภายหลัง

อิทธิพลของเศรษฐศาสตร์แบบเคนส์แผ่ขยายข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกในเวลาต่อมา เมื่อสาณาศาสตร์ของเคนส์กลับบ้านเกิดในอเมริกา โรเบิร์ต ไบรซ์ (Robert Bryce) และลอรี ทาร์ซิส (Lorie Tarshis) ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำเศรษฐศาสตร์แบบเคนส์ไปสู่อเมริกาทั้งคู่เป็นชาวแคนาดา ทาร์ซิสสำเร็จการศึกษาเศรษฐศาสตร์ดุซฎิบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ และรับตำแหน่งศาสตราจารย์ ณ Tufts University ในสหรัฐอเมริกา ส่วนไบรซ์เป็นวิศวกร ผู้หันไปศึกษาเศรษฐศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์และเข้ามาศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ไบรซ์มีบทบาทสำคัญในการปลุกเร้าความสนใจเศรษฐศาสตร์แบบเคนส์ในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่นักศึกษาระดับหลังปริญญาตรี ในขณะที่มีความตื่นตัวในหมู่คณาจารย์ไม่มาก จบจันกระทั่ง Alvin Hansen ย้ายจาก University of Minnesota มารับตำแหน่ง Littauer Professor of Economics ณ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด กระแสเคนส์วนุวัตในสหรัฐอเมริกา (Keynesianization of America) จึงออกมาอย่างรวดเร็ว รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ปรากฏในหนังสือ *The Coming of Keynesianism to America* (Edward Elgar, 1996) อันเป็นหนังสือประวัติศาสตร์บอกเล่า (oral history) ซึ่งประมวลโดย David C. Colander และ Harry Landreth

แต่กระแสเคนส์วนุวัตต้องเผชิญกับการต่อต้านอย่างรุนแรงในยุค 'หมอมือครองเมือง' เมื่อลัทธิแม็กคาร์ธี (McCarthyism) ทรงอิทธิพลทางการเมืองในทศวรรษ 2490 มีการตีตราว่า Keynesianism มีความหมายเท่ากับ Communism บรรดานักเศรษฐศาสตร์ที่เอนเอียงไปข้างสำนักเคนส์ถูกเล่นงานในข้อหาว่ามีประพฤติกรรมที่ไม่เป็นอเมริกัน (Unamerican) บางคนทนแรงกดดันมิได้ต้องอพยพออกนอกสหรัฐอเมริกา ดังเช่นลอร์ดกิลลิน เคอร์รี่ (Lauchlin Currie) อพยพไปอยู่โคลอมเบีย และริชาร์ด กูดวิน (Richard Goodwin) อพยพไปอยู่อังกฤษ บางคนถูกเตะถ่วงหรือมิได้รับบรรจุตำแหน่งศาสตราจารย์ ดังกรณีจอห์น เคนเนธ แกลเบรธ (John Kenneth Galbraith) ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ล่าไปหนึ่งปี

การปฏิวัติกระบวนทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์ภายใต้ Keynesian Revolution ได้ทิ้งมรดกสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ

ประการแรก ได้แก่ การแยกแยะความแตกต่างระหว่างเศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics) กับเศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics) รวมตลอดจนการวางรากฐานของเศรษฐศาสตร์มหภาค อันเป็นผลให้การศึกษาพฤติกรรมทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคเจริญงอกงามในเวลาต่อมา

ประการที่สอง หนังสือ *The General Theory* ได้นำเสนอกรอบความคิดสำหรับการจัดทำระบบบัญชีประชาชาติ (National Account System) ภายหลัง Keynesian Revolution โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสงครามโลกครั้งที่สอง นานาประเทศพากันจัดทำบัญชีประชาชาติ อันเป็นเหตุให้มีการจัดทำสถิติเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อเชื่อมต่อการจัดทำระบบบัญชีประชาชาติ การพัฒนาระบบบัญชีประชาชาติเป็นย่างก้าวสำคัญในการสร้างแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Economics Model) เพื่ออธิบายกลไกการทำงานของระบบเศรษฐกิจ และเพื่อให้คำทำนายเกี่ยวกับสมภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ

ประการที่สาม Keynesian Revolution ช่วยกอบกู้ระบบทุนนิยมให้รอดพ้นจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ การปฏิวัติกระบวนทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์ของเคนส์ช่วยให้เข้าใจปัญหาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ เข้าใจบทบาทของรัฐในการแก้ไขเยียวยาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเข้าใจเทคนิคและกลไกในการแก้ปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ Keynesian Revolution จึงช่วยฟื้นคืนศรัทธาของพลโลกที่มีต่อระบบทุนนิยม

Keynesian Revolution มิได้มีบทบาทเฉพาะแต่การปฏิวัติกระบวนทัศน์ทางเศรษฐศาสตร์เท่านั้น หากยังมีคุณูปการต่อการเขียนตำราเศรษฐศาสตร์อย่างสำคัญอีกด้วย ตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสเคนส์านุวัตร ก็คือ *The Elements of Economics : An Introduction to the Theory of Price and Employment* (1947) เขียนโดย Lorie Tarshis ซึ่งเป็นสานุศิษย์ของเคนส์โดยตรง ตำราเล่มนี้ให้ความสำคัญแก่เศรษฐศาสตร์มหภาคพอๆกับเศรษฐศาสตร์จุลภาค ในปีแรกที่หนังสือเล่มนี้ปรากฏสู่บรรณพิภพ ได้รับการต้อนรับจากตลาดวิชาอย่างยิ่ง แต่แล้วก็ต้องเผชิญกับกระบวนกรต่อต้าน โดยมีผู้รณรงค์กล่าวหาว่า ตำราเล่มนี้ยัดเยียดความคิดของมาร์กซ์ มีการตีตราว่า Keynesianism เท่ากับ Marxism ขบวนการต่อต้านเคนส์านุวัตรออกไปปลิวส่งไปยังห้องสมุดและกรรมการและผู้บริหารมหาวิทยาลัยต่างๆมิได้รับตำราเล่มนี้ เมื่อมหาวิทยาลัยเยลไม่ยอมถอนตำราของ Lorie Tarshis ออกจาก Reading List ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ William F. Buckley เขียนหนังสือชื่อ *God and Man at Yale* (1951) โจมตีมหาวิทยาลัยเยลในทำนองว่า ในขณะที่มหาวิทยาลัยเยลมี

บาทหลวงโปรเตสแตนต์ แต่กลับมีภาควิชาเศรษฐศาสตร์อันเลวร้าย โดยที่มีเนื้อหาหนึ่งบทเต็มๆ เล่นงานตำราเศรษฐศาสตร์ของ Tarshis การต่อต้านกระแสเคนส์นั้วตรียังคงมีต่อมาอีกทศวรรษ ดังจะเห็นได้จากกรณี Veritas Foundation จัดพิมพ์หนังสือชื่อ *Keynes at Harvard : Economic Deception as a Political Credo* (1960) โดยปรากฏข้อเท็จจริงในภายหลังว่า ผู้เขียนเป็นศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยเยลชื่อ Olin Glen Saxon

ตำราเศรษฐศาสตร์ชื่อ *Economics : An Introductory Analysis* ของศาสตราจารย์พอล แซมมวลสัน (Paul A. Samuelson) ปรากฏสู่โลกวิชาการครั้งแรกในปี 1948 หลังจากตำราที่เขียนโดย Tarshis เพียงปีเดียว นับเป็นตำราเล่มที่สองที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสเคนส์นั้วตรียุคแรก เนื้อหาของตำราเรียงจากเศรษฐศาสตร์มหภาคไปหาเศรษฐศาสตร์จุลภาค แซมมวลสันใช้ความระมัดระวังในการเขียนตำราเล่มนี้เป็นอย่างมาก เพราะการตีตรา Keynesianism เป็น Marxism และ Communism มีมาก่อนสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว แซมมวลสันเขียนตำราเศรษฐศาสตร์เสมือนหนึ่งตำราวิทยาศาสตร์ มีการใช้ลำดับแห่งเหตุผลอย่างชัด มีการใช้แผนภาพกราฟ และสถิติประกอบอธิบาย และมีการนำเสนอแบบจำลองประกอบความเข้าใจ แม้ตำราเศรษฐศาสตร์ของแซมมวลสันจะถูกโจมตีจากฝ่ายขวา แต่การโจมตีบางเบา และเทียบมิได้เลยกับแรงโจมตีที่มีต่อตำราที่เขียนโดย Tarshis ส่วนสำคัญเป็นเพราะฝ่ายขวามีอาจใช้คำหักคำโค่นในการโจมตีความเป็น 'วิทยาศาสตร์' ที่ปรากฏในตำราของแซมมวลสัน ซึ่งกลายเป็นแบบอย่างของการเขียนตำราวิชาเศรษฐศาสตร์ในเวลาต่อมา

ภายหลังจากการปรากฏตัวของ *The General Theory* (1936) สาวกของเคนส์มากหลายพยายามเขียนหนังสืออธิบายบทวิเคราะห์หรือ 'คู่มือ' ของ *The General Theory* อาทิเช่น *Introduction to the Theory of Employment* (1937) ของ Joan Robinson ในสหรัฐอเมริกาที่มีผู้เขียนหนังสือประเภทนี้ ดังเช่น *The Economics of John Maynard Keynes* (1948) ของ Dudley Dillard และ *A Guide to Keynes* (1953) ของ Alvin Hansen แต่หนังสือเหล่านี้หาได้มีอิทธิพลเทียบเท่า *Economics* (1948) ของแซมมวลสันไม่

การปฏิวัติการเรียนรู้การสอนและการเขียนตำราเศรษฐศาสตร์ โดยพอล แซมมวลสัน มีส่วนสำคัญต่อการงอกงามของกระแสเคนส์นั้วตรียุคแรก ตำราของแซมมวลสันแผ่อิทธิพลสู่ถิ่นฐานใด กระแสเคนส์นั้วตรียุคแรกขยายครอบคลุมถิ่นฐานนั้น